

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΚΑΝΤ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ»
(ΑΘΗΝΑ, 8-10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1988)

Με αφορμή τη συμπλήρωση 200 ετών από την έκδοση της «Κριτικής του πρακτικού λόγου» του Kant πραγματοποιήθηκε στο Ινστιτούτο Goethe Αθηνών από τις 8 έως τις 10 Δεκεμβρίου 1988 φιλοσοφικό Σεμινάριο αφιερωμένο στην ηθική και πολιτική διάνοηση του Γερμανού φιλοσόφου. Στην τριήμερη αυτή συνάντηση έλαβαν μέρος διακεκριμένοι Γερμανοί και Έλληνες φιλόσοφοι και πολιτικοί επιστήμονες, οι οποίοι έθεσαν πολλά παλαιά και νέα προβλήματα της φιλοσοφίας του Kant σε σύγχρονη μεθοδολογική και επιστημονική βάση, ενώ διερεύνησαν σε βάθος και με αρτιότητα τις προεκτάσεις της καντιανής σκέψης στους τομείς έρευνας που συνάπτονται προς τα μεγάλα θέματα της ηθικής του φιλοσοφίας.

Τους επιστήμονες του Σεμιναρίου απασχόλησαν τρεις κύριες θεματικές ενότητες. Η πρώτη αφορούσε στη θεμελίωση της ηθικής από τον Kant, η δεύτερη συναρτήθηκε προς την επίδραση της ηθικής του στις θεωρίες του για το Δίκαιο, το Κράτος και την Ιστορία, και η τρίτη αφορούσε στον τρόπο που η καντιανή ηθική επηρέασε τις σύγχρονες ηθικοπολιτικές κατευθύνσεις.

Τα προβλήματα της πρώτης θεματικής συζητήθηκαν στο πλαίσιο των ανακοινώσεων της πρώτης ημέρας του Σεμιναρίου. Ο Καθηγητής J. Simon του Παν/μίου της Βόννης τόνισε στην ανακοίνωσή του ότι μόνο φορμαλιστική αιτιολόγηση της ηθικής είναι εφικτή και επιχείρησε να καταδείξει ότι ο πραγματικός χαρακτήρας του ηθικού φορμαλισμού του Kant δεν αντιφάσκει προς τη θεμελίωση της ηθικής στον καθαρό Λόγο, καθόσον η κατηγορική πραστακτική εγκλείει μεν ένα πραγματιστικό νόημα προερχόμενο από τους υποκειμενικούς κανόνες (Maxime) του πράττοντος, ταυτόχρονα όμως συνιστά αναγκαία και καθολική αρχή (Grundlegung).

Καθηγ. Δ. Μαρκής του Παν/μίου Κρήτης επιχείρησε μία μετακριτική προσέγγιση του Kant, εξετάζοντας τις διασυνδέσεις της σκέψης του με την Κριτική θεωρία. Ο συγγραφέας Θ. Γεωργίου στην ανακοίνωσή του «ο πρακτικός λόγος ως εργαλειικός λόγος» προσπάθησε να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο ο Horkheimer αποκαλύπτει τα υλικά θεμέλια του πρακτικού λόγου και επαναπροσδιορίζει την ηθική του Kant με

ανακατάταξη των σχέσεων της ηθικότητας και του Λόγου, θεμελιώνοντας, τελικά, την ηθικότητα του πράττειν όχι στον καθαρό πρακτικό Λόγο, αλλά στην ανθρώπινη φύση.

Τη δεύτερη ημέρα του Σεμιναρίου εδέσποσαν θέματα πολιτικού κυρίως ενδιαφέροντος. Ο Καθηγ. U. Bergbach του Παν/μίου του Αμβούργου έθεσε σε γενικό πλαίσιο τις συνιστώσες της πολιτικής διάνοησης του Kant. Ο Καθηγ. Π. Σούρλας του Παν/μίου Αθηνών εξέτασε τις διαστάσεις της καντιανής φιλοσοφίας του Δικαίου, αναλύοντας τόσο ειδικά όσο και γενικά προβλήματα της περί Δικαίου θεωρίας του Kant. Ο Καθηγ. Κ. Σταμάτης του Παν/μίου Αθηνών διερεύνησε το νόημα της θεωρίας του κράτους δικαίου, ως a priori αρχής δικαίου κατά τον Kant, εντάσσοντάς την στη συστηματική δομή της μεταφυσικής των ηθών και συνδέοντάς την με τη δημοκρατική αρχή, και επιχείρησε να αποκαλύψει τις ιστορικές οφειλές του δικαιοκρατικού προβληματισμού του Kant.

Την τρίτη ημέρα του Σεμιναρίου συζητήθηκαν θέματα σχετιζόμενα προς την κληρονομιά της καντιανής ηθικής για την εποχή μας. Ο Καθηγ. W. Kuhmann του Παν/μίου της Φρανκφούρτης στην ανακοίνωσή του με θέμα «Πρακτικός λόγος και διαλογική ηθική» τόνισε ότι η υπερβατολογική - πραγματιστική διαλογική ηθική συνιστά απόπειρα να τεθεί σε πλαίσιο η καντιανή ιδέα της πρακτικής φιλοσοφίας και διαμέσου αυτής της ριζικής μορφής υπερβατολογικής φιλοσοφίας να ανανεωθεί ο ηθικός προβληματισμός. Ο Καθηγ. Κ. Ψυχοπαίδης του Παν/μίου Αθηνών έθεσε σύγχρονα προβλήματα που απορρέουν από μία κριτική αξιολόγηση του πρακτικού και συνάπτονται προς την καντιανή ηθική προβληματική. Τέλος, ο αναπλ. Καθηγ. Θ. Λίποβατς της ΠΑΣΠΕ, αναφερόμενος στη σχέση της ηθικής του Kant με την ηθική του Σαντ, προσπάθησε να καταδείξει τόσο τις ομοιότητες όσο και τις διαφορές που διέπουν αντίστοιχα τις ηθικές τους προστακτικές και επιχείρησε να κατανοήσει τον Kant μέσα από μία φροϋδική προοπτική.

Το Σεμινάριο αυτό πρόσφερε αναμφισβήτητα σε όσους το παρακολούθησαν μία αξιόλογη διανοητική εμπειρία. Η ποιότητα των ανακοινώσεων καθώς και η ένταση του ενδιαφέροντος και η ζωηρότητα των συζητήσεων που διεξήχθησαν, στη γερμανική και ελληνική γλώσσα, έδειξαν τις ανεξάντλητες προοπτικές που παρουσιάζει ο κριτικός στοχασμός του μεγάλου φιλοσόφου της Κανιξβέργης και τίμησαν με τον καλύτερο τρόπο την πάντα επίκαιρη και δεσπόζουσα παρουσία του στο φιλοσοφικό στερέωμα.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Α. ΜΠΙΡΟΥ
ΑΘΗΝΑ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΑΘΗΝΑ, 6-9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1988)

Η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής οργάνωσε το δεύτερο Συνέδριο Βιοπολιτικής με θέμα:

«Ο βίος κατά την επόμενη χιλιετηρίδα».

Η επίσημη έναρξη του Συνεδρίου έγινε στην αίθουσα της παλαιάς Βουλής, ενώ οι εργασίες του Συνεδρίου διεξήχθησαν στο Ξενοδοχείο «Λαγονήσι».

Μεταξύ των ανακοινώσεων που έγιναν και που είχαν φιλοσοφικό χαρακτήρα είναι δυνατόν να αναφερθούν εκείνες που ακούστηκαν στο τμήμα της Συνεδρίας, που είχε ως